

Frontera España-Portugal: documentación lingüística y bibliográfica
<http://www.frontespo.org>
Localidad: Castromil (Hermisende). Zamora
Identificador de la grabación: ESZA27003-001
Fecha de la entrevista: 26/02/2016
Entrevistadores: David Rodríguez Lorenzo
Informantes: Nemesio González, Ascensión Nieto
Versión de la transcripción: 1
Revisada: No

Licencia de uso CC BY-SA 4.0

Inf. 2 (AN) Era cinseiro.

Inf. 1 (NG) E había ao redor da borralleira alí ao mellor había vinte homes sentados... ao calor, sabes?

Inf. 2 (AN) Ao calor.

Inf. 2 (AN) Iso era no inverno, claro, no calor [TranscrDubidosa]

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 1 (NG) Porque a xente estaba así nos pueblos, non é como agora.

Inf. 1 (NG) Eiquí ao mellor había | cuando nós eramos pequenos habería duascenas cincuenta personas.

Inf. 2 (AN) Habería.

Entr. 1 (DRL) E hoxe?

Inf. 1 (NG) Hoxe quedaremos ochenta, ou entre ochenta e noventa.

Inf. 2 (AN) E hoxe?

Inf. 2 (AN) Por aí, por aí.

Entr. 1 (DRL) Menos da mitad.

Inf. 2 (AN) Si, menos, menos da mitad.

Inf. 1 (NG) Terceira parte.

Inf. 1 (NG) E as | a xente... | os cartos non andaban, porque non, non andaban.

Inf. 2 (AN) Hai muchísimas casas vacías [TranscrDubidosa].

Inf. 1 (NG) Vendías un viteliño, tres mil pesetas, tres mil quinientas...

Inf. 2 (AN) Hasta que vendeses outro.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 1 (NG) Tiña | o que máis tiña, tiña cuatro vacas.

Inf. 2 (AN) Eu acórdome, aí da | agora hoxe xa non hai tienda ningunha no barrio de alá... e antiguamente viña unha tía miña, tiña unha tienda alí, e eu acórdome a ir, botarme a miña mai nunha cestiña con dúas docenas de huevos... e ao mellor con aquelas dúas docenas de huevos traía un quilo de azúcar e outro de café.

Inf. 1 (NG) Claro.

Inf. 2 (AN) Xa quedaban aqueles huevos para comprar o café e o, e o azúcar, ao mellor case que daba para | ou púñaslle algo ou se non te chegaba... pero...

Inf. 1 (NG) Home, nós aínda alumbramos con, con, cun candil de gas, non había luz, nin agua, sabes?

Inf. 2 (AN) Cun candil... de gas, si.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 1 (NG) [Emisión] A agua eiquí veunos no sesenta e oito... a agua corrente.

Entr. 1 (DRL) No sesenta e oito.

Inf. 2 (AN) Si, no sesenta e oito.

Entr. 1 (DRL) E a electricidade?

Inf. 1 (NG) Pois... tiña eu, tiña eu once anos... teño, teño sesenta e sete, tería cincuenta e sete... pouco antes veu.

Inf. 2 (AN) [xxx], antes, antes.

Inf. 2 (AN) Tes sesenta e sete.

Inf. 1 (NG) Ou viña | si, debeu vir antes a luz cá agua, verdaí?

Inf. 2 (AN) Si, si, veu, veu, si, si.

Inf. 1 (NG) [Asent]

Inf. 1 (NG) O sea que a, a cento dezaseis, a, a mil dezaseis, quítalle cincuenta e seis, cuan-... quítalle cincuenta e seis, cuanto | ?

Entr. 1 (DRL) Can-, cando usted tiña once anos, di, máis ou menos?

Inf. 1 (NG) Si.

Inf. 2 (AN) El ten agora sesenta e sete.

Entr. 1 (DRL) [Emisión]

Inf. 1 (NG) Teño sesenta e sete.

Entr. 1 (DRL) E naceu no... cuarenta e nove, pois no sesenta, sesenta e un, por aí.

Inf. 1 (NG) Cuarenta e nove.

Inf. 2 (AN) No cuarenta e nove.

Inf. 1 (NG) Bueno, pois por aí veu a luz, e a, e a agua veu no sesenta e oito, gracias a un maest- | a unha maestra... que veu eiquí... a dar | esta, a que paraba a casa [sic] da tía, da tía Esperanza, alí abaixo, e o pai debía ter influencias alí en Zamora alá.

Inf. 2 (AN) Por aí veu a luz.

Inf. 2 (AN) Da Concha.

Inf. 2 (AN) Si, si.

Inf. 1 (NG) Que de Puebla para acá foi o primeiro pueblo que tuvo agua corrente... e de Verín, entre Verín e a Puebla creo que foi o noso... porque aquel tío tirou e veu a agua a Castromil.

Inf. 1 (NG) E eu xa fui o | a traballar a agua con... dezaseis anos, apro- | si acordo que nos daban dezaioito pesetas por hora... para traballar na zan[x]a da...

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 2 (AN) A facer a, a zan[x]a para as tuberías e esas cousas, [xxx] iba xente

Inf. 1 (NG) Porque a agua vén... de arriba da serra -sabes?-, agua... boa, non é de, non é de sondeo, vén polo seu peso.

Entr. 1 (DRL) Si, si.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 1 (NG) E así sigue.

Entr. 1 (DRL) [Riso] Era, era difícil.

Inf. 2 (AN) E nós xa | o que contaban de antes os nosos... antepasados xa, nós xa... foi ben, que nós xa non pasamos fames.

Entr. 1 (DRL) Xa foi diferente.

Inf. 1 (NG) Nós, non, nós xa non... miña mai, si.

Inf. 2 (AN) Eso, eso... pasaban esas, esas | o que te dice, de faltarlle a carne e eso, xa era anterior, si... pero eu... | si, si, si, si.

Entr. 1 (DRL) Xa, xa foi anterior, de seus pais [xxx] e tal.

Inf. 1 (NG) Despois xa, despois xa... foi | chamábanlle a posguerra, que hasta un ano xadaron as cosechas, que non había... | o pan xadou todo.

Inf. 2 (AN) E ao xadar o pan xa non tiñan para cocer tampouco, e que facían?

Inf. 1 (NG) [Asent]

Inf. 1 (NG) Xa non había pan para cocer, porque eiquí non había | basta que non había nin carretera, nin había nada, eiquí non entraba nada.

Inf. 2 (AN) Nada, nada.

Inf. 1 (NG) Foi alí sacar | eu aínda acordo a sacar... eu aínda acordo, aínda acordo a sacar o, o | un home que se chamaba, era guardia civil, o Eutimio, nunha escaleira deitado a Cádavos... grave... entre cuatro homes, unha escada... botáronlle unha manta debaixo e deitárono na manta e... ir de eiquí a Cádavos son cuatro quilómetros, [xxx] sacalo á carretera, xa había unha ca- | unha pistucha, e algún coche viría alí, eu que sei.

Inf. 2 (AN) Nós fame xa non pasamos, pero os nosos antep-
contàbannos que si.

Inf. 1 (NG) Aquel home iba | mira como ía aquela personiña, iba deitado nunha escada.

Inf. 2 (AN) Si.

Inf. 2 (AN) Mal.

Inf. 1 (NG) É verdade.

Inf. 2 (AN) Mui... mui mala, mui mala.

Entr. 1 (DRL) Vamos ver, [Emisión].

Inf. 1 (NG) Despois xa non te había butano, non había nada, todo, todo era no lume da lareira.

Inf. 2 (AN) Que va!

Inf. 1 (NG) Aiquí a | o que máis se consumía para o lume era a leña de torgo.

Entr. 1 (DRL) De?

Inf. 1 (NG) De torgo, uz, de uz, a raíz da uz.

Inf. 2 (AN) De uz.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Entr. 1 (DRL) Si, si.

Inf. 1 (NG) Íbamos ao mellor na | en outubro, que era no mes de santos, que é cuando a terra estaba un pouquiño blanda, que chovía, arrancabas cun enxadón.

Inf. 1 (NG) Enxadón era un... | de ferro, cun mango así moi gordo, de, de carballo... e á forcia.

Inf. 1 (NG) Aquelo está baixo terra, o, o que é o | a raíz da uz, que lle chamamos torgo.

Inf. 1 (NG) Que os hai ao mellor torgos... así de grandes, de sete, oito quilos, ou... algúis, outros de menos, outros...

Entr. 1 (DRL) Esa é boa para, para, para o fumeiro.

Inf. 2 (AN) Si, para o fumeiro [xxx].

Inf. 1 (NG) Ese é o, é | e era para o, para o lume, para o calorciño de, de | da casa, do inverno, porque non había calefacción nin había nada, solo había aquel lume...

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 1 (NG) Despois xa no inverno si que ao mellor, por e[x]emplo na nosa casa da Touza, donde vivíamos, na paterna... ti- | estaba o lume eiquí... no medio, e al- | estaba a cociña así arredor e por eiquí hab- había bancos arredor, solo había unha entradiña e este banco enchíase todo de xente... que iban ao fiadeiro.

Inf. 2 (AN) Chamabámoslle o fiadeiro, chamábase [xxx].

Inf. 1 (NG) Chamábanlle o fiadeiro.

Inf. 1 (NG) Ao mellor os veciños todos... todos os veciños a-... alí a pasar a noute, bien.

Inf. 2 (AN) Xuntábanse os veciños así nunha casa.

Inf. 2 (AN) Falaban.

Inf. 2 (AN) A falar.

Inf. 2 (AN) Porque non había televisión nin había nada, si.

Inf. 1 (NG) Con aquel lume no medio, [xxx] un contaba un conto, outro contaba unha mentira... [Riso] e así se pasaban as noutes, sabe?

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 1 (NG) É.

Inf. 1 (NG) Era moi alegre aquilo, eh.

Entr. 1 (DRL) Había, había unha vida máis... [Emisión] máis común, máis...

Inf. 2 (AN) Si, máis unida, máis común, máis familiar, máis unida, si.

Inf. 1 (NG) Máis familiar, máis... máis, máis alegre, máis... | con nada xa facías unha [x]uerga, entendes?

Inf. 2 (AN) Si.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 1 (NG) Pois, falando das perspectivas, había eiquí un home, xa morreu, que lle daba [TranscrDubidosa] o mal da gota, a min ma- | mutto medo me meteu un día no, no de | no rolo.

Inf. 1 (NG) Eu estaba coas vacas, [xxx] botábanme coas vacas... xa te dixen que non achara o prado?

Inf. 2 (AN) Si, [xxx].

Inf. 1 (NG) Unha vez, nun | que fui buscar as vacas e non encontrei o prado.

Inf. 1 (NG) E outra vez botáronme para lonxe, para... | entre | raiando con Portugal e Hermisene | e San Ciprián, para outro pueblo, para outro... "Ala, tes que ir para tal prado coas vacas, que vai Ti Pío [TranscrDubidosa], pero mira, meniño, tu xa tes [Emisión] | se o tío fai [Emisión], tu non lle fagas caso, que eso a el non lle, non le pa- | pásalle logo e..."

Inf. 1 (NG) Dáballe o mal da gota, sabe?

Inf. 1 (NG) Sería unha [xxx].

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 1 (NG) Botaba espuma pola boca e eu todo o día con aquel homiño, eh, e eu "E daralle un mal? E daralle un mal?", non lle dou, así que

nada.

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 1 (NG) E aquel dixo | era mui... | ai, baixaba un día polo petril de abaixo, vin pola [xxx] de abaixo, "Pensei que solo había bagos nas parreiras, pero tamén os hai nas escaleiras. [Riso]

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 1 (NG) Había xente sentada, homes de [xxx], e bagos chámasele aos, aos vagos das uvas, e díxolle "Pensei que solo había bagos nas parreiras, pero tamén os hai nas escaleiras".

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Entr. 1 (DRL) Si.

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 1 (NG) Falaba así, e tamén decía "Ai, agora hai cabras e non hai silvas, e chegará a haber silvas e non haber cabras".

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Inf. 2 (AN) E así foi.

Inf. 1 (NG) A agora está todo invadido de silvas e non hai unha cabra.

Inf. 2 (AN) Non sei se sabes o que é, sabes o que é a silva?

Inf. 2 (AN) Sabes o que é a silva?

Entr. 1 (DRL) Si, si.

Inf. 2 (AN) Bueno, pois eso era unha cousa que se comía... as moras, eso comíano as cabras, claro, porque [xxx] |

Inf. 1 (NG) Que, que dá a fruta que se chama mora.

Entr. 1 (DRL) As moras, si.

Inf. 1 (NG) Claro, entonces había mu- | había cabras, estaba o pueblo cheo de cabras... e non había, non había silva.

Inf. 2 (AN) E non, e non había silvas, porque non | comíanas todas, non había nada, e dixo "Ahora hai cabras e non hai silvas, e chegará a haber silvas e non haber cabras".

Inf. 1 (NG) Nin as comían nin as deixaban para os labradores.

Entr. 1 (DRL) E el dixo...

Inf. 1 (NG) "E non hai silvas".

Inf. 1 (NG) "E non haber cabras".

Inf. 2 (AN) E é verdai, agora non hai cabras, e agora por onde quera que vas, que abandonas unha finca, está cheo de silvas.

Entr. 1 (DRL) E acertou.

Inf. 1 (NG) Xa solo, xa son silvarais.

Inf. 2 (AN) Con silvas, pois si.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 2 (AN) E díxoo ese home.

Inf. 1 (NG) Si, señor.

Entr. 1 (DRL) Pois, [Riso] mira que, que, que, que curioso.

Inf. 2 (AN) Mira se vía vir as cousas, eh.

Inf. 1 (NG) Díxoto hai sesenta anos, eh, [xxx], cuidado, que estaba o pueblo cheo de xente e non se, non se vía unha silva nin | porque todo o mundo cultivaba ao máximo, -entendes?- porque facía falta todo, e a-, e as poucas que quedaban comíanas as cabras.

Entr. 1 (DRL) Si, si... si, señor.

Entr. 1 (DRL) Claro.

Inf. 2 (AN) E as, e as cabras tamén as comían.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 1 (NG) Antes había | os cachiños todos, había que aproveitar todo para... | non había outra cousa, de fóra non viña nada...

Inf. 2 (AN) Para sembrar.

Entr. 1 (DRL) [Asent]

Inf. 1 (NG) Era, era... era unha vida... como decía o galego,

unha vida perdida.

Entr. 1 (DRL) [Riso]

Entr. 1 (DRL) Como era, unha... ?

Inf. 1 (NG) Unha vida perdida.

Entr. 1 (DRL) [Riso]